

Bijstand aan Belgische gedetineerden in het buitenland

(Versie 2022)

Voorwoord

De Federale Overheidsdienst Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking krijgt regelmatig vragen van landgenoten die gearresteerd werden in het buitenland. **Deze brochure wil een antwoord geven op de eventuele vragen van zowel de gedetineerden als van hun familie.**

Als u gearresteerd werd in het buitenland dan breekt voor u en uw familie een moeilijke periode aan. U bent in een land waar u de gebruiken en gerechtelijke procedures niet kent, de rechter uw taal niet spreekt en waar het rechts- en gevangenisstelsel soms helemaal anders is. **Onze Belgische ambassade of ons Belgisch consulaat kan u bijstand bieden in het buitenland.** De dienst Internationale Gerechtelijke Samenwerking in Brussel kan uw familieleden of partner begeleiden.

U kan het feit dat u een buitenlander bent echter niet gebruiken om u te onttrekken aan de gerechtelijke procedures van het land waar u, opzettelijk of niet, de wet hebt overtreden. Evenmin kan u als buitenlander een voorkeursbehandeling krijgen.

De Belgische autoriteiten kunnen niet tussenbeide komen om u immuniteit te verlenen, om beslissingen van de lokale overheden ongedaan te maken of om zich te mengen in het verloop van de gerechtelijke procedures. Dit is een rechtstreeks gevolg van algemeen aanvaarde en wereldwijd toegepaste beginselen van internationaal recht.

Wat kunnen onze ambassades en consulaten doen?

Als het land waar u gearresteerd of opgesloten bent uw recht op verdediging niet respecteert of u slechter behandelt of discrimineert omdat u buitenlander bent, **kan u dit communiceren aan onze ambassade of consulaat die dan contact zal opnemen met de bevoegde diensten om hen op uw rechten te wijzen.** Waar u ook bent aangehouden, internationale verdragen zoals de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens staan er immers voor garant dat u een correcte en menswaardige behandeling krijgt.

Wat kunt u doen als u in het buitenland wordt gearresteerd of opgesloten ?

Als u consulaire bijstand wenst moet u de **ambassade of het consulaat schriftelijk of telefonisch op de hoogte brengen van uw arrestatie.** De lokale overheden zijn immers niet verplicht uw aanhouding aan de Belgische overheden te melden en laten trouwens vaak na dit te doen. U moet ze er uitdrukkelijk om verzoeken. U kan de ambassade of het consulaat dan ook meedelen wie u wenst dat op de hoogte gebracht wordt van uw aanhouding. Ook familieleden of vrienden kunnen de ambassade of het consulaat op de hoogte brengen van uw arrestatie.

De meeste landen zijn lid van het Verdrag van Wenen van 1963 inzake consulaire verkeer. In dit verdrag staat (artikel 36) dat u het recht hebt om uw ambassade of consulaat op de hoogte te brengen van uw arrestatie. Als u daar zelf niet toe in staat bent kan u dit vragen aan uw cipier of de maatschappelijk assistent(e). Als België geen vertegenwoordiging heeft in het land waar u bent gearresteerd, hebt u als inwoner van de Europese Unie het recht

een ambassade of consulaat van een andere lidstaat van de Europese Unie, die wel in dat land aanwezig is, te laten waarschuwen.

Alle inlichtingen die u verstrekt over uw toestand zijn strikt vertrouwelijk, krachtens de wet op de bescherming van de private levenssfeer in België. Wanneer uw familie of vrienden de Federale Overheidsdienst (FOD) Buitenlandse Zaken contacteren om meer informatie te krijgen over uw toestand zal die slechts meegedeeld worden als u daartoe de toestemming hebt gegeven via een voorafgaand contact met de Belgische ambassade of het Belgisch consulaat.

Bijstand aan familie en vrienden van Belgen in buitenlandse gevangenis

Ook uw familie en vrienden blijven met vele vragen en onzekerheden achter. Zij kunnen zich wenden tot de dienst Internationale Gerechtelijke Samenwerking van de FOD Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking. Medewerkers zullen luisteren naar hun vragen en bezorgdheden en deze, in de mate van het mogelijke, beantwoorden. De dienst is telefonisch op weekdays en per mail bereikbaar.

Tel.: +32 2 501 81 11 (tussen 9.00 u. en 16.00 u.)

Mail: C1mail@diplobel.fed.be

De medewerkers van deze dienst kunnen hen algemene informatie verstrekken over het rechtssysteem en over de omstandigheden van opsluiting in een bepaald land.

Als u toestemming geeft kan de dienst Internationale Gerechtelijke Samenwerking ook antwoorden op de vragen van uw familieleden of vrienden over uw persoonlijke situatie. De dienst kan ook inlichtingen geven over de mogelijkheden om contact met u op te nemen of pakjes/geld op te sturen.

Een vriend of familielid bezoeken in een buitenlandse gevangenis of een pakje of geld opsturen

Wanneer familieleden of vrienden u willen bezoeken of helpen door kleren, etenswaren, geld, of andere zaken op te sturen **is het belangrijk om op voorhand te weten wat mag en niet mag.**

Wat toegestaan wordt in het ene land is misschien verboden in het andere. Bovendien variëren de voorschriften of gebruiken in hetzelfde land nog van de ene gevangenis tot de andere. Ook de bezoeksregeling of de procedure over het opsturen van pakjes kunnen verschillen van land tot land.

Een algemene regel is dat de gevangenisdirectie pakjes, en meestal ook brieven, die naar gedetineerden worden gestuurd, openmaakt. Telefoongesprekken kunnen worden afgeluisterd.

Meestal gelden er ook bepaalde beperkingen voor bezoeken: in sommige landen zijn die slechts op bepaalde dagen toegestaan, in andere is het aantal bezoeken beperkt of moet men een bijzondere band met de gedetineerde kunnen aantonen (bijvoorbeeld door het voorleggen van geboorteaktes, huwelijksakte, ...). Zo wordt het bezoekrecht soms geweigerd aan de ongehuwde partner.

Om teleurstellingen te vermijden (bijvoorbeeld in geval van een sanitaire crisis, zoals COVID-19, kan bezoek verboden of beperkt worden), raden wij u aan contact op te nemen met uw cipiers of maatschappelijk assistenten. **Alvorens iets op te sturen of een bezoek te brengen, kunnen familie of vrienden het best overleggen met de dienst Internationale Gerechtelijke Samenwerking van de FOD Buitenlandse Zaken (C1.2).** De medewerkers van deze dienst staan in nauw contact met de Belgische ambassades en consulaten over de hele wereld en kunnen daardoor waardevol advies geven.

De keuze van een advocaat

De keuze van een advocaat is een zeer belangrijke keuze die met de grootste zorg moet gebeuren, zeker als u zich in een land bevindt waarvan u de taal en de gewoonten niet kent.

U moet die keuze zelf maken; onze ambassades en consulaten kunnen dat niet voor u doen. Evenmin kunnen zij u voor de rechter verdedigen. Net zoals in België gebeurt de voorbereiding van uw verdediging uitsluitend tussen u en uw advocaat.

Onze medewerkers kunnen u wel een lijst bezorgen van plaatselijke advocaten met bepaalde specialisaties (bijvoorbeeld strafzaken) of advocaten die reeds eerder de verdediging van andere Belgen op zich hebben genomen.

Deze lijst is louter bedoeld om u te helpen bij uw keuze. Ze zegt niets over de bekwaamheid van de advocaten en beweert niet volledig te zijn. U bent uiteraard vrij te kiezen voor de advocaat die u het meest geschikt lijkt. Uit ervaring blijkt dat het nuttig is om met de volgende factoren rekening te houden:

- de ervaring van de advocaat in kwestie met het soort rechtszaak waarin u verwikkeld bent;
zijn/haar reputatie;
- bekwaamheid om zich uit te drukken in een taal die u begrijpt;
- bereidheid om zijn honorarium voor de hele duur van het proces vast te leggen, eventuele beroepsprocedure inbegrepen.

De ambassade of het consulaat kan niet tussenbeide komen in uw rechtszaak. De internationaal erkende beginselen van scheiding der machten en niet-inmenging in binnenlandse aangelegenheden laten geen interventie van een ambassade of consulaat toe.

De consulaire diensten

De diensten die onze ambassades en consulaten aanbieden verschillen naargelang het geval en het land waar u bent gearresteerd. Binnen Europa is de bijstand beperkter.

Ter illustratie volgt hieronder **een overzicht van de diverse diensten** die onze ambassades en consulaten u, **op uw verzoek**, eventueel kunnen verlenen:

In het algemeen kan de ambassade of het consulaat:

- uw familie en vrienden op de hoogte brengen van uw aanhouding;
- u en uw familie informatie geven over het gevangeniswezen van het land in kwestie;
- contact opnemen met de bevoegde diensten en hen op uw recht op verdediging wijzen en/of op het recht om een gelijkwaardige behandeling te krijgen, als het land waar u gearresteerd of opgesloten bent uw recht op verdediging niet respecteert of u slechter behandelt of discrimineert omdat u buitenlander bent.

Bent u aangehouden buiten Europa, dan kan de ambassade of het consulaat ook:

- u helpen contact te leggen/onderhouden met uw familieleden door u onder andere brieven af te geven (als dat toegestaan is en als de postbezorging te wensen overlaat) of u boodschappen over te brengen (als u geen normaal gebruik kunt maken van de telefoondiensten);
- contact met u onderhouden door u bijvoorbeeld een consulaire bezoek te brengen;
- voor zover als toegelaten en op uw kosten, etenswaren, kleren of andere basisbenodigdheden die u niet kunt krijgen in de gevangenis, voor u aankopen en u bezorgen. Het consulaat verstrekt zelf geen geldelijke steun aan gedetineerde Belgen. Hiervoor zult u bijgevolg moeten putten uit uw eigen middelen of beroep doen op familie of vrienden;
- het overmaken van geld faciliteren als de bestaande kanalen onbetrouwbaar of buiten gebruik zijn.

Het is evenwel mogelijk dat onder speciale omstandigheden (bijvoorbeeld een sanitaire crisis) een consulaire bezoek onmogelijk is of aan bepaalde voorwaarden wordt onderworpen.

Meer specifieke hulp kan eventueel verleend worden al naar gelang de situatie en het land waarin u zich bevindt.

Toch moet u weten dat de ambassades en consulaten om juridische en deontologische redenen in geen geval kunnen:

- optreden als juridisch adviseur of de lokale wetgeving interpreteren;
- een advocaat kiezen, aanbevelen of opleggen, of zich mengen in de voorbereiding van uw verdediging;
- de gerechtskosten, boetes, vertaalkosten of honoraria van uw advocaat betalen;
- de verbodsregels betreffende het binnenbrengen in of het meenemen uit de gevangenis van bepaalde voor u belangrijke zaken, overtreden of omzeilen;
- de reis of het verblijf regelen van personen die u komen bezoeken.

De overbrenging van veroordeelde personen

In bepaalde gevallen is het mogelijk dat personen die in het buitenland werden veroordeeld en daar ook hun straf uitzitten naar een gevangenis in eigen land worden overgebracht. Op deze manier wil men hen beter voorbereiden op een nieuw en normaal leven in eigen land.

Er zijn 3 akkoorden die de overbrenging van veroordeelde personen mogelijk maken:

1. Het "Verdrag inzake de overbrenging van gevonniste personen" gesloten in Straatsburg op 21 maart 1983 en door België geratificeerd op 6 augustus 1990. **Het verdrag is in werking in de volgende landen:**
Andorra, Armenië, Australië, Azerbeidzjan, de Bahama's, Bolivia, Bosnië-Herzegovina,
Bulgarije, Canada, Chili, Costa Rica, Denemarken, Ecuador, Georgië, Ghana, Heilige Stoel, Honduras, Ierland, IJsland, India, Israël, Japan, Liechtenstein, Noord-Macedonië (voormalige Joegoslavische Republiek), Mauritius, Mexico, Moldavië, Mongolië, Montenegro, Noorwegen, Oekraïne, Panama, Rusland, San Marino, Servië, Tonga, Trinidad en Tobago, Turkije, Venezuela, het Verenigd Koninkrijk, de Verenigde Staten, Zuid-Korea en Zwitserland.
Het zou kunnen dat inmiddels nog andere landen het verdrag geratificeerd hebben. U kan zich hierover informeren bij zowel onze dienst Internationale Gerechtelijke Samenwerking (C1.2) als bij de Belgische ambassade of het Belgisch consulaat in het land van veroordeling.
2. Daarnaast is op 5 december 2011 een Europees Kaderbesluit (Europees Kaderbesluit 2008/909/JBZ) aangenomen dat de overbrenging van gevangenen regelt binnen de Europese Unie. Dit kaderbesluit is momenteel van toepassing op 24 van de 27 lidstaten van de Europese Unie:
België, Cyprus, Denemarken, Duitsland, Estland, Finland, Frankrijk, Griekenland, Hongarije, Italië,
Kroatië, Letland, Litouwen, Luxemburg, Malta, Nederland, Oostenrijk, Polen, Portugal, Roemenië, Slovakije, Slovenië, Spanje, Tsjechië en Zweden. Enkel Ierland, Denemarken en Bulgarije dienen dit kaderbesluit nog in hun nationale wetgeving op te nemen, voor deze landen geldt voorlopig nog het Verdrag van 1983.
3. De eventuele overbrenging kan ook vastgelegd zijn in een **akkoord tussen België en één bepaald land**. Tot nu toe zijn er bilaterale verdragen met de Dominicaanse Republiek, Hong Kong, Marokko, Albanië, Kosovo, Brazilië, China en Thailand. Waar mogelijk zal ook in de toekomst overwogen worden om met andere landen bilaterale verdragen te sluiten rond dit onderwerp.

Uw eventuele overbrenging naar België is echter aan een aantal voorwaarden onderworpen, die hieronder in het kort worden samengevat:

1. Uw rechterlijke beslissing moet definitief zijn; dus zolang er beroep tegen het vonnis of arrest mogelijk blijft, kan de overbrengingsprocedure niet worden ingeleid.

2. Het misdrijf dat aan uw verzoek tot overbrenging ten grondslag ligt, moet in de wetgeving van beide staten strafbaar zijn.
3. U moet, in de meeste gevallen, met de overbrenging instemmen. Dat impliceert dat u uitdrukkelijk de overbrenging zelf moet aanvragen. Onder het kaderbesluit is echter ook de procedure zonder uw instemming mogelijk.
4. De staat van veroordeling (dat is de staat waar u opgesloten bent) en de staat van tenuitvoerlegging (België) moeten beide instemmen met uw overbrenging. Uw overbrenging is dus geen recht dat u automatisch wordt verleend. U kan slechts de wens uiten om overgebracht te worden.
5. Op het ogenblik van de ontvangst van uw verzoek moet u nog ten minste zes maanden van de straf uitzitten. De ervaring leert immers dat de overbrengingsprocedure in de meeste gevallen meer dan deze zes maanden in beslag neemt.
6. De FOD Buitenlandse Zaken is niet betrokken bij de procedure tot overbrenging. Ze behoort tot de bevoegdheid van de FOD Justitie in uitvoering van het Verdrag van Straatsburg van 1983 en de bilaterale verdragen. Het parket van de procureur des Konings van Brussel beheert de dossiers voor overbrengingen onder het Europees Kaderbesluit.

Alle vragen over de stand van de procedure moet u dan ook rechtstreeks aan deze diensten richten. De FOD Buitenlandse Zaken kan hierin niet optreden als tussenpersoon.

Hulporganisaties in België

Uw aanhouding in het buitenland kan verschillende moeilijkheden veroorzaken in België. Voor hulp bij bijvoorbeeld het opzeggen van uw huur- en verzekeringsovereenkomsten, de regularisatie van uw werksituatie of van uw contacten met het OCMW en andere dienstverleningsorganisaties, kan u of uw familie terecht bij de [Centra voor Algemeen Welzijnswerk](#).

We vestigen er wel uw aandacht op dat de hulporganisaties in België sociale hulp alleen in eigen land mogen verlenen.

Er zijn 11 CAW's. Ze bieden gediversifieerde hulp- en dienstverlening aan alle personen wiens welzijn in gevaar is. Het CAW van de plaats waar u en/of uw familie gedomicilieerd zijn of van uw laatste domicilie in België, kan bijstand verlenen, afgestemd op uw specifieke problemen. De CAW's verstrekken onder meer eerstelijnsrechtshulp voor eventuele juridische gevolgen in België van uw gevangenschap in het buitenland. Ze verstrekken geen financiële hulp aan gedetineerden in het buitenland.

De CAW's kunnen eveneens behulpzaam zijn bij uw re-integratie in de Belgische maatschappij. Met dit doel zullen zij voor u en uw familie een brugfunctie vervullen en de weg effenen naar het bevoegde OCMW, de Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening, de tewerkstellingsdiensten van uw gewest, interimkantoren, enz.

Tot besluit

Gearresteerd of opgesloten worden in een land waar u de gebruiken en gerechtelijke procedures niet kent, voor een rechter verschijnen die uw eigen taal niet spreekt, is voor u en uw familie niet makkelijk.

Het is goed te weten dat onze ambassades en consulaten ervaring hebben met dit soort situaties.

We zetten de belangrijkste inlichtingen en raadgevingen nog eens op een rijtje:

1. De lokale overheden zijn niet verplicht uw ambassade of consulaat op de hoogte te brengen van uw arrestatie of opsluiting en laten trouwens vaak na dat te doen.
2. In het kader van het Verdrag van Wenen van 1963 inzake consulaire verkeer **moet u de lokale autoriteiten uitdrukkelijk vragen een beroep te mogen doen op de bijstand van:**
 - de Belgische ambassade of het Belgisch consulaat in het land waar u zich bevindt;
 - een ambassade of consulaat van een ander Europees land die bijstand aan Belgen verleent, als er geen Belgische ambassade of Belgisch consulaat in dat land is (in het kader van het akkoord betreffende de Europese consulaire bijstand).
3. **In België kunnen uw familie of vrienden contact opnemen met de dienst Internationale Gerechtelijke Samenwerking** (zie adres hieronder) met vragen over bijstand aan de gedetineerde, het rechtssysteem en de gevangenen in een bepaald land, het bezoekrecht, het opsturen van pakjes of brieven en voor meer specifieke informatie.
4. U beslist wie moet en wie mag ingelicht worden.
5. De keuze van een advocaat moet met de nodige zorg gebeuren.
6. **De ambassades en consulaten beschikken over een lijst van advocaten** in het land waar u zich bevindt. Deze lijst is louter informatief en de uiteindelijke keuze berust uitsluitend bij u.
7. De ambassades en consulaten kunnen wel informatie verstrekken en bijstand verlenen maar kunnen geen beslissingen nemen of juridische stappen ondernemen in uw plaats en geen voorkeursbehandeling bepleiten.
8. Alle informatie die door u, of uw familie en vrienden, aan de FOD Buitenlandse Zaken, ambassades en consulaten verstrekt wordt, is strikt vertrouwelijk.

Contactgegevens:

Federale Overheidsdienst Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en
Ontwikkelingssamenwerking
Karmelietenstraat 15
1000 Brussel
Mail: C1mail@diplobel.fed.be
Tel.: +32 2 501 81 11
Fax: +32 2 501 81 70